

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE GMINY TRZEBIELINO
NA LATA 2016 – 2020**

I. Wstęp

Przemoc jest zjawiskiem występującym coraz powszechniej. Każdego dnia znajdujemy doniesienia w mediach o wyrządzanych krzywdach, o maltretowaniu słabszych – dzieci, osób starszych, o znęcaniu się nad najbliższymi. Ludzie wykorzystują swoją przewagę, władzę, siłę, do sprawiania cierpienia innym lub przeciwnie: demonstrują własną bezsilność i potrzebę przykucia czyjejs uwagi, sprawiając ból, poniżając, zmuszając do uległości.

Jako zjawisko przemoc stała się w ostatnich latach towarem „sprzedawanym” w licznych programach telewizyjnych, główną atrakcją filmów czy gier komputerowych. Ma swojego „odbiorcę” wśród niemal wszystkich grup wiekowych.

Przemoc stała się wręcz swoistym rodzajem rozrywki, zabawy. Choć istniała ona jako forma zachowań społecznych od zarania dziejów we wszystkich kulturach i religiach, to właśnie obecnie obserwujemy zjawisko swoistego rozkwitu, eskalacji przemocy, a jednocześnie wzrastającego nią zainteresowania.

Przepis art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zwanej dalej „ustawą”, zawierający ustawową definicję przemocy, określa ją jako „(...) jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc w rodzinie ma swój szczególny wymiar ponieważ to rodzina powinna swym członkom gwarantować bezpieczny i harmonijny rozwój kształtujący osobowość człowieka, jego system norm i wartości, poglądy i styl życia. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Rzadko też jest incydentem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny. Przybiera różne formy:

- przemocy fizycznej, której celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia;

- przemocy seksualnej czyli zachowania zmuszającego ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności;
- przemocy psychicznej – zachowania, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu,
- przemocy ekonomicznej czyli takiego zachowania, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy,
- zaniedbania czyli ciągłego niezaspokojenia podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Zazwyczaj jednak w rodzinach, gdzie zjawisko przemocy występuje, dochodzi do sprzężenia jej różnych form. Nieprawdziwe jest też przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Według danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu.

Ustawodawca uznając wagę zagrożeń będących następstwem stosowania przemocy w rodzinie naruszającej podstawowe prawa człowieka, a więc prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, uznaje za konieczne podniesienie skuteczności jej przeciwdziałania, w związku z czym poddaje ustawowej regulacji:

- zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Intencją ustawodawcy jest tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy jako mechanizmu skoordynowanych działań na rzecz ofiar przemocy i jej sprawców w ich miejscu zamieszkania lub przebywania. Takie postrzeganie przeciwdziałania przemocy w rodzinie nakłada na gminę obowiązek skonstruowania programu, który będzie źródłem wskazań dla funkcjonowania systemu przeciwdziałania temu problemowi.

II. Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz.U. z 2015r. poz. 1390)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz.U. z 2016r. poz.930)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz.U. z 2015r. poz.1286 ze zm.)

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie Gminy Trzebielino na lata 2016 – 2020 jest zgodny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Trzebielino na lata 2013-2020.

III. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Trzebielino

Oszacowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Trzebielino jest możliwe głównie dzięki procedurze Niebieskiej Karty. Obok danych policyjnych jest to jedyne źródło pozyskiwania takich informacji, choć nie do końca miarodajne, ponieważ w dalszym ciągu zjawisko przemocy ma miejsce często w czterech ścianach domów rodzinnych, bez postronnych świadków, a zastraszane ofiary nie ujawniają się ze swoją tragedią. Choć zjawisko istnieje, widoczna jest niechęć ofiar przemocy do uruchamiania procedury „Niebieskiej Karty”. Pocięszający jest jednak fakt, że pokrzywdzone osoby częściej zaczynają

mówić o istniejącym problemie. Wszakże celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnianie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym oraz tworzenie warunków do systemowego i interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Poniższa tabela przedstawia ilościowo procedurę Niebieskiej Karty wszczętą i zakończoną na przestrzeni kilku ostatnich lat.

Tabela: Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty oraz liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2012-2015

		2012	2013	2014	2015
1.	Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty	8	8	6	4
2	Liczba zakończonej procedury Niebieskiej Karty	9	2	9	5
3.	Liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego	7	7	7	7
4.	Liczba posiedzeń grup roboczych	30	31	37	31

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebielinie.

Jak wynika z powyższej tabeli ilość wszczętej procedury Niebieskie Karty w latach 2012-2013 utrzymywała się na jednakowym poziomie, natomiast od roku 2014 nastąpił spadek wszczynanych postępowań procedury, co nie oznacza, że z przemocą w rodzinie przestajemy mieć do czynienia na terenie naszej gminy. To dzięki skutecznym i konsekwentnym działaniom zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych wiele procedur Niebieskiej Karty zostało zakończonych, ze względu na wyczerpanie planu pomocy lub ustanie przemocy w rodzinie. Dobra współpraca, wymiana spostrzeżeń pozwoliła na podejmowanie szybkich, niepowtarzających się działań. Bezpośredni sposób przekazywania informacji i podejmowanie konkretnych działań usprawniły pracę instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy.

Przemoc bowiem występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, nie koniecznie w rodzinach ubogich. Często łączy się jednak niestety z problemem nadużywania alkoholu, na co wskazywać mogą rejestry Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Trzebielinie. Figurują w nich osoby zgłoszone przez członków rodziny, pracowników socjalnych, policję i inne osoby celem rozpoczęcia procedury zobowiązania do leczenia

uzależnienia od alkoholu. W tych zgłoszeniach pojawiają się informacje dotyczące wszczynania awantur, używania siły fizycznej, stosowania wyzwisk, popychania i szarpania oraz stosowania przemocy psychicznej wobec innych członków rodziny przez osoby zgłaszane do leczenia. Członkowie GKRPA wszczynając procedurę w związku z takimi zgłoszeniami często mają więc do czynienia ze sprawcami przemocy, ale też z ofiarami. W 2014 roku przeprowadzono rozmowy z 6 osobami, a 4 osoby skierowano na leczenie odwykowe a w 2015 roku było to 8 osób, 5 skierowano na leczenie o ośrodku leczenia uzależnień.

Z ewidencji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika również, że uzależnienie od alkoholu bądź jego nadużywanie jest jednym z powodów korzystania z pomocy ośrodka; w 2012 roku 20 rodzin korzystało z pomocy ośrodka z powodu uzależnienia bądź nadużywania alkoholu przez co najmniej jednego z członków rodziny, w 2013 roku 16 rodzin, w 2014r. 19 rodzin, a w 2015r. 15 rodzin.

Przyczyną korzystania ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej jest również przemoc w rodzinie; ze statystyki wynika, że od 2012r. do 2015 roku- każdego roku- jedna rodzina była objęta wsparciem na skutek przemocy w rodzinie.

IV. Cele programu

1. Cel główny programu

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

2. Cele szczegółowe

1. Skuteczne i efektywne zwalczanie przemocy w rodzinie.

Działania:

- 1) kontynuacja działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w celu szybkiego i skutecznego podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz zatrzymania przemocy w rodzinie, a także planowania i realizacji działań pomocowych w oparciu o diagnozę potrzeb,
- 2) koordynowanie pracy Zespołu łącznie z organizowaniem jej w grupach roboczych dla działań wobec stwierdzonych indywidualnych przypadków przemocy.
- 3) korzystanie z procedury postępowania w ramach interwencji doraźnej, podjętej w następstwie przemocy w rodzinie, bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia,
- 4) umożliwienie potencjalnym ofiarom oraz ofiarom przemocy skorzystania z pomocy i wsparcia ze strony poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego,
- 5) występowanie z zawiadomieniami do prokuratury o podejrzeniu popełnienia czynów określonych w art. 2 pkt.2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- 6) współpraca z instytucjami udzielającymi pomocy rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy domowej,
- 7) określenie indywidualnego planu pomocy dla każdej rodziny dotkniętej przemocą,
- 8) kierowanie ofiar przemocy do grup wsparcia,
- 9) praca socjalna z osobami doświadczającymi przemocy.

2. Podejmowanie systematycznych działań informacyjno-edukacyjnych środowiska lokalnego.

Działania:

- 1) publikowanie za pośrednictwem mediów lokalnych materiałów dotyczących przemocy w celu podniesienia świadomości i wrażliwości społecznej na wszelkie przejawy przemocy w rodzinie;
- 2) opracowywanie oraz realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych adresowanych do dzieci, młodzieży, rodziców w tematyce przeciwdziałania przemocy;
- 3) organizowanie form aktywnego spędzania czasu dzieci i młodzieży promujących życie bez przemocy;
- 4) podejmowanie działań promujących wartości życia rodzinnego bez przemocy.
- 5) rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (brozur, ulotek, plakatów itp.) dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie wśród lokalnej społeczności
- 6) dostarczenie informacji o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie.

3. Zapewnienie pomocy osobom dotkniętym przemocą poprzez zacieśnianie współpracy instytucjonalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i tworzenie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy.

Działania:

- 1) prowadzenie przez Zespół Interdyscyplinarny zintegrowanych i skoordynowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- 2) podejmowanie profilaktycznych działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, monitorowanie sytuacji,
- 3) wdrażanie procedury Niebieskiej Karty
- 4) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie
- 5) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, monitorowanie sytuacji w rodzinie,
- 6) opracowanie i realizacja indywidualnego planu pomocy dla rodziny dotkniętej przemocą
- 7) rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym
- 8) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie
- 9) prowadzenie dokumentacji działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

4. Zapewnienie interdyscyplinarnych szkoleń dla służb zajmujących się problemem przemocy.

- 1) systematyczne szkolenia (resortowe i wewnętrzne) wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc, w tym szkolenia z zakresu diagnozowania przemocy w rodzinie, realizacji procedury Niebieskiej Karty i prowadzenia interwencji kryzysowej.
- 2) udział w konferencjach tematycznych

3) organizowanie spotkań mających na celu wymianę doświadczeń między pracownikami różnych instytucji wchodzących w skład lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy .

V. Koordynator programu

Koordynatorem realizacji Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebielinie.

VI. Realizatorzy programu

Podmioty działające w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Urząd Gminy w Trzebielinie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebielinie
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Trzebielino
- Szkoły na terenie gminy Trzebielino
- Policja
- Służba Zdrowia
- organizacje pozarządowe.

VII. Źródła finansowania.

Źródłem finansowania zadań programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie będą środki finansowe z budżetu gminy, państwa oraz środki pozyskiwane z innych źródeł, jak również środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań programu.